

Vrouwen naast Paulus

twee romans uit het vroege christendom

Vertaald door Vincent Hunink

Ingeleid door Fik Meijer

DAMON

Vrouwen naast Paulus,
twee romans uit het vroege christendom
(Acta Theclae, Acta Xanthippae, Polyxenae et Rebeccae)
Vertaald door Vincent Hunink, ingeleid door Fik Meijer

ISBN 978 94 6036 154 8

NUR 700, 728

Trefwoord: theologie, spiritualiteit, roman, fictie, heiligen

Copyright © 2013, DAMON, Budel

Alle rechten voorbehouden. Niets van deze uitgave mag worden vee-
velvuldigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie,
mikrofilm of op welke andere wijze dan ook zonder de voorafgaande
schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor zover het maken van kopieën uit deze uitgave is toegestaan op
grond van artikel 16B Auteurswet 1912 juncto het Besluit van 20 juni
1974, St.b. 351, zoals gewijzigd bij het Besluit van 23 augustus 1985, St.b.
471 en artikel 17 Auteurswet 1912, dient men de daarvoor wettelijk ver-
schuldigde vergoedingen te voldoen aan de Stichting Reprorecht (Postbus
882, 1180 AW Amstelveen). Voor het overnemen van gedeelte(n) uit deze
uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (artikel 16
Auteurswet 1912) dient men zich tot de uitgever te wenden.

Afbeelding omslag: laat-antiek fresco in de grot van Paulus en Thecla, Efese,
Turkije.

Foto: David J. Lull, Hoogleraar Nieuwe Testament, Wartburg Theological
Seminary, Dubuque, Iowa, USA, (31 mei 2011).

www.damon.nl

www.vincenthunink.nl

Realisatie: Uitgeverij DAMON bv

Inhoud

Inleiding	7
Vrouwen in de brieven van Paulus <i>Fik Meijer</i>	9
Het verhaal van Thecla	23
1 (1-6)	25
2 (7-15)	28
3 (15-22)	32
4 (23-26) (26-29 =4,1-4)	36
5 (30-39 =4,5-14)	40
6 (40-43 =4,15-18)	45
7 (aanvullingen)	47
Het verhaal van Xanthippe, Polyxene en Rebecca	53
1 (1-7)	55
2 (7-16)	62
3 (17-21)	74
4 (22-23)	82
5 (24-31)	85
6 (31-37)	94
7 (38-42)	102
Noten	107
Nawoord	111
Verder lezen	121
Over de samenstellers	123

Inleiding

Vrouwen in de brieven van Paulus

Fik Meijer

Onder het hoofdaltaar van de pauselijke basiliek Sint-Paulus-Buiten-De-Muren in Rome bevindt zich een sarcofaag met daarin het gebeente van de apostel Paulus. In de sacristie worden de ketenen bewaard waarmee hij was geboeid toen hij, niet ver van zijn definitieve rustplaats, werd onthoofd. Zo luidt althans de christelijke overlevering. Pelgrims klampen zich vast aan deze traditie en bezoeken jaarlijks in groten getale de plaats waar de herinnering aan het gewelddadig beëindigde leven van Paulus levend wordt gehouden. Gidsen vertellen hun het verhaal van een jood uit Tarsus die eerst een vervolger van de christenen was, maar na zijn bekering uitgroeide tot de fanatiekste verbreider van hun geloof. Vele jaren droeg hij zijn boodschap uit in Syrië, Turkije en Griekenland. Uiteindelijk bereikte hij ook Rome, waar hij in 67 of 68 tijdens de regering van keizer Nero zou zijn gedood.

Dat zijn, in enkele woorden, de hoofdpunten uit het levensverhaal van Paulus. Het lijkt een beetje op een avonturenroman met een tragisch einde. De werkelijkheid is natuurlijk veel complexer. Paulus was de representant van een nieuwe religie. Wat hij verkondigde

stond haaks op wat de Grieken en Romeinen geloofden, maar ook op gespannen voet met het geloof van de joden. Hij had zichzelf opgezadeld met een bijna onmogelijke opdracht: de joden ervan te overtuigen dat Jezus van Nazareth de beloofde Messias was en tegelijk Grieken, Romeinen en andere volkeren duidelijk te maken dat zijn God almachtig was en dat hun (af)goden het product waren van een verderfelijk bijgeloof. Paulus wist dat zijn boodschap op verzet zou stuiten. Hij moest 'inbreken' in bestaande denkpatronen, en school maken met een monotheïsme in een wereld vol goden. Dat vormde voor hem geen belemmering, maar juist een stimulans. Hij heeft zijn geloof, dat in een uithoek van het rijk, in Judea en Galilea, was ontstaan, verkondigd tot in de kern van het Romeinse rijk.

Paulus heeft drie zendingsreizen door Turkije en Griekenland gemaakt. In de ene stad was hij succesvoller dan in de andere. Onderweg heeft hij mensen bekeerd. Hoeveel? Ik denk dat we eerder aan tientallen dan aan honderdtallen moeten denken. Onder hen was ook een onbekend aantal vrouwen. Sommige van hen zijn bij naam bekend. Ze worden genoemd door Lucas in de *Handelingen van de Apostelen* of door Paulus zelf in een van zijn brieven. Ze steunden Paulus en speelden een belangrijke rol in zijn geloofsverbreding.

Thecla, Xanthippe en Polyxene, de hoofdpersonen in de later ontstane verhalen die in dit boek zijn vertaald, horen daar niet bij. Thecla's naam komt pas een eeuw later in de openbaarheid, als zij in de apocriefe

Het verhaal van
Thecla

1

Na zijn vlucht uit Antiochië trok Paulus omhoog naar Iconium. Als reisgenoten had hij Demas (vgl. 2 Tim 4,10) en Hermogenes de smid, twee hypocriete figuren die hem naar de mond praatten en deden alsof ze veel om hem gaven. Maar Paulus keek enkel en alleen naar de goedheid van Christus en deed hun niets verkeerd. Nee, hij betoonde hun juist grote genegenheid: alle woorden van de Heer, en van de leer en interpretatie van het evangelie, en van de Geboorte en Opstanding van de Beminde, maakte hij voor hen zoet en hij vertelde hun woord voor woord over de grote daden van Christus (vgl. Hnd 2,11) zoals ze hem waren geopenbaard. Hij zei dat de Gezalfde is geboren uit de Maagd Maria en van het zaad van David is.¹

Een man genaamd Onesiforos (vgl. 2 Tim 1,16-18) hoorde dat Paulus in Iconium zou aankomen. Met zijn zoons Simmias en Zenon en zijn vrouw Lectra liep hij Paulus tegemoet om hem als gast te ontvangen. Titus had hem verteld hoe Paulus eruitzag. (Hij had hem namelijk nooit direct gezien maar alleen in de geest.) Zo ging Onesiforos dan via de Koninklijke Weg² die naar Lystra voert, bleef daar staan om Paulus op te vangen, en bekeek de voorbijgangers aan de hand van Titus' beschrijving.

Toen zag hij Paulus eraan komen: qua postuur een kleine man met een kaal hoofd en kromme benen, in goede conditie,³ met de wenkbrauwen aan elkaar en met een wat lange neus. Een charismatische figuur, want soms zag hij er wel uit als een mens, maar soms ook had hij het gezicht van een engel.

Toen Paulus Onesiforos zag, glimlachte hij. ‘Gegroet, dienaar van de gezegende God!’ sprak Onesiforos.

‘De genade zij met u en uw huis,’ antwoordde Paulus.

Het maakte Demas en Hermogenes jaloers en ze gingen nog hypocrieter doen. ‘Zijn wij soms niet van de Gezegende?’ vroeg Demas aan Onesiforos. ‘Ons hebt u niet op die manier begroet.’

‘In jullie,’ zei Onesiforos, ‘kan ik de vrucht van gerechtigheid niet zien. Maar als jullie iets zijn, mogen jullie ook komen. Welkom in mijn huis! Daar kunnen jullie ontspannen.’

Paulus betrad het huis van Onesiforos. Dat was aanleiding tot grote vreugde, kniebuigingen, breken van brood, en het Woord van God over lichamelijke onthouding en Opstanding. Het werd gesproken door Paulus.⁴ Dit is wat hij zei:

‘Gelukkig wie rein van hart zijn, *want zij zullen God zien* (Mat 5,8).

Gelukkig wie hun lichaam zuiver houden, want zij zullen de tempel van God worden.

Gelukkig wie zich onthouden, want tot hen zal God spreken.